

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев уз 5/2022
27.04.2023. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Александра Кочовић, адвокат из ..., против туженог Високог комесаријата за избеглице Уједињених Нација (УНХЦР) Представништво за Србију, ради заштите у вези са узбуњивањем, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против решења Апелационог суда у Београду Гж уз 5/21 од 09.06.2022. године, у седници одржаној 27.04.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против решења Апелационог суда у Београду Гж уз 5/21 од 09.06.2022. године.

Образложење

Решењем Вишег суда у Београду П уз 6/21 од 27.09.2021. године, одбачена је тужба тужиоца поднета 23.06.2021. године и укинуте су све спроведене радње.

Решењем Апелационог суда у Београду Гж уз 5/21 од 09.06.2022. године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђено првостепено решење.

Против тог решења тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. у вези са чланом 420. став 1. и 6 Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20), Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. У поступку пред другостепеним судом није дошло ни до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба ЗПП, па нема ни повреде из члана 374. став 1. ЗПП, на коју се ревизијом указује.

Према стању у списима, тужилац је са Високим комесаријатом за избеглице УН (УНХЦР) Представништво за Србију закључио 19.11.2018. године уговор о ангажовању преводиоца без заснивања радног односа са трајањем до 31.12.2019. године. Тужиоца су са листе преводиоца, партнерске организације УНХЦР-а, најчешће МУП РС, по потреби позивали да обавља уговорене послове превођења за њихове потребе, а Високи комесаријат му је исплаћивао накнаду када партнерска организација

потврди да је тужилац извршио тражену услугу. У децембру 2019. године између тужиоца и Високог комесаријата је дошло до спора око исплате накнада за обављени рад која је након тврдње тужиоца да је благовремено поднео трошковник исплаћена. Међутим, остало је нерешено питање путних трошкова за рад изван тужиоачевог пребивалишта, с обзиром на то да је тужени тврдио да су путни трошкови урачунати у сатницу и да се време проведено у путу плаћа исто као време на ефективном раду, што је тужилац оспоравао. Високи комесаријат није продужио уговор о ангажовању тужиоца, те га је скинуо са листе преводиоца и престао да користи његове услуге. Општим условима за закључење уговора који је саставни део уговора о ангажовању преводиоца (члан 5. став 1. уговора) под тачком 15. је предвиђено решавање спорова арбитражним путем, пред арбитражом наведеном у уговору, а у тачки 16. је садржана одредба о привилегијама и имунитетима по којој се „ништа“ у вези уговора неће сматрати одрицањем УНХЦР-а од привилегија и имунитета.

Поднетом тужбом тужилац тражи заштиту по Закону о заштити узбуњивача, јер је службенику УНХЦР открио информацију о кршењу уговора (право на накнаду трошкова превоза ради одласка на место превођења) и да је због тога што је захтевао да се уговор о ангажовању испоштује претрпео одмазду тако што је брисан са листе преводиоца одмах по истеку уговора. Тужбеним захтевом тражено је да се утврди да је тужени извршио штетну радњу према тужиоцу тако што га је због радњи унутрашњег узбуњивања уклонио са листе преводилаца и ускратио му могућност даљег рада ван радног односа, те да се обавезе тужени да отклони последице штетне радње тако што ће тужиоца вратити на листу преводиоца и омогућити му ангажовање ван радног односа под једнаким условима као и осталим преводиоцима. У прилогу акта Министарства правде - Сектора за међународну правну помоћ од 16.08.2021. године и Министарства спољних послова од 06.08.2021. године, достављена је вербална нота УНХЦР од 27.07.2021 године којим се указује да је статус УНХЦР-а и њихових званичника у Републици Србији регулисан чланом 105. Повеље УН и одребама Конвенције о привилегијама и имунитетима Уједињених нација од 13.02.1946. године која се непоредно примењује на УНХЦР са позивом на судски имунитет у складу са одредбом члана II одељак 2 исте Конвенције.

Нижестепени судови су одбацили поднету тужбу и укинули све спроведене радње. По налажењу првостепеног суда тужени је међународна организација, која се изричито позвала на судски имунитет у складу са одребама Конвенције о привилегијама и имунитетима Уједињених нација и зато не може бити странка у поступку па је првостепено решење донето применом чл.80.став 5.ЗПП. Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда са додатном аргументацијом да тужени као међународна организација јавноправног карактера нема обавезу да уреди и води поступак у складу са Законом о заштити узбуњивача јер се не ради о субјекту чија је унутрашња организација под јурисдикцијом органа Републике Србије, те да према садржини захтева (враћање на рад) нема услова за ограничење имунитета УНХЦР у смислу члана 11. став 1. и 2. Конвенције о јурисдикционом имунитету држава и њихове имовине из 2004. године.

Код таквог стања ствари, Врховни касациони суд прихвата изражено становиште нижестепених судова, налазећи да су правилно одбацили тужбу тужиоца.

Према одредби члана 16. став 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“бр.72/11...18/2020 и 10/2023-др.закон), суд ће се по службеној дужности

огласити ненадлежним, укинути спроведене радње у поступку и одбацити тужбу, ако у току поступка утврди да за решавање спора није надлежан суд Републике Србије, осим ако надлежност домаћег суда зависи од пристанка туженог, а тужени је дао свој пристанак. Одредбом члана 25. истог закона, прописано је да у погледу надлежности домаћих судова за суђење странцима који уживају имунитет у Републици Србији и за суђење страним државама и међународним организацијама јавноправног карактера важе правила међународног права.

Према члану 16. став 2. Устава Републике Србије општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују.

Уједињене нације су међународна организација, чији су циљеви и принципи садржани у њеној основачкој Повељи. Према одредби члана 105. став 1. Повеље ОУН, ова организација ужива на територији сваког члана имунитете и привилегије које су потребне за постизање њених циљева. На основу овлашћења из одредбе 104. и 105. Повеље, донета је 13.02.1946. године Конвенција о привилегијама и имунитетима Уједињених нација која у одредби члана II одељак 2. предвиђа да Организација Уједињених нација, њена имовина и потраживања ма где се налазила и ма ко био њихов притежалац, уживају судски имунитет, изузев ако Организација изричито од њега не одустане у једном посебном случају, те да одустајање не може да се протегне на извршне мере. Указом ФНРЈ („Службени лист ФНРЈ“ бр.20/50) наведена конвенција је ратификована и добила обавезну снагу.

Одлуком Генералне скупштине Организације Уједињених нација од 14.12.1950. године, у циљу обезбеђивања међународне заштите и помоћи избеглицана, основана је светска хуманитарна агенција Високи комесаријат Организације Уједињених нација за избеглице (УНХЦР) са седиштем у Женеви која своје активности спроводи у сарадњи са владама земаља чланица широм света, а финансира се из фондова ОУН и прилога држава чланица и њена имовина није одвојена од имовине ОУН. Следом изнетог, правилно је становиште нижестепених судова да се Конвенција о привилегијама и имунитетима Уједињених нација примењује на УНХЦР као међународну организацију јавноправног карактера.

За оцену међународне надлежности поступајућих судова када се ради о споровима у којима својство парничне странке има међународна организација која ужива имунитет у Републици Србији, као у конкретном случају, у таквој парници за решавање тог процесног питања искључиво се примењују правила међународног права (члан 25 ЗПП).

У складу са одредбом члана II одељак 2. Конвенције о привилегијама и имунитетима Уједињених нација од 13.02.1946. године (која се непосредно примењује), тужени се позвао на судски имунитет (права на изузеће од јурисдикције) од надлежности судова у Републици Србији у којој се налази са овлашћењима из оснивачног акта и његовом међународном карактеру. Због тога Врховни касациони суд налази да домаћи суд није надлежан за пресуђење у овој правној ствари и да су правилно нижестепени судови одбацили тужбу тужиоца јер нису испуњени процесни услови за одлучивање о меритуму у случају имунитета међународне организације.

С тим у вези, Врховни касациони суд је имао у виду да право на приступ суду представља саставни део права на парнично суђење из члана 32. став 1. Устава и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и овим правом се у парничном поступку даје странци могућност да покрене и води поступак пред надлежним судом ради расправљања и одлучивања о постављеном тужбеном захтеву. То право није апсолутно и неограничено јер сама природа овог права подразумева ситуације у којима Уставом и законом, као и правилима међународног права могу да се утврде одређене врсте ограничења права на приступ суду, укључујући и она која се односе на давање имунитета међународним организацијама. Општим условима за закључење уговора који је саставни део уговора о ангажовању преводиоца (члан 5. став 1. уговора) који је тужилац закључио са туженим 19.11.2018. године, под тачком 15. је предвиђено решавање спорова арбитражним путем, пред арбитражом наведеном у уговору (УНЦИТРАЛ). На тај начин уговорне стране су се споразумеле (уговориле) да међусобне спорове који проистекну из уговорног или вануговорног правног односа повере на решавање арбитражи чиме је омогућено адекватно и разумно алтернативно средство ради заштите права и обавеза уговарача. С тим у вези у тачки 16. Општих услова је садржана одредба о привилегијама и имунитетима по којој се „ништа“ у вези уговора неће сматрати одрицањем УНХЦР-а од привилегија и имунитета.

Неосновано се ревизијом тужиоца указује да побијаним решењем право на судски имунитет тужене међународне одрорганизације није правилно оцењен према правилима међународног права изложеног у Конвенцији УН о судском имунитету држава и њихове имовине. Наведена конвенција коју је Генерална скупштина Уједињених нација усвојила 2.12.2004. године, а коју Република Србија није ратификовала, може се применити као међународно обичајно право и припада општеприхваћеним правилима међународног права која се у складу са одребама члана 16. став 2. Устава РС непосредно примењују. У члану 11. став 1. Конвенције Уједињених нација о судском имунитету држава и њихове имовине предвиђена су ограничења имунитета стране државе у грађанско правном односу поводом уговора о раду када се једна држава појављује као послодавац, а рад се обавља на територији друге државе у погледу приватно-правних или комерцијалних односа. У ставу 2. истог члана превиђени су изузеци од ограничења имунитета стране државе. Та правила међународног права проистичу из начела суверене једнакости држава којима се уређују услови под којима државе могу да се позову на имунитет од јурисдикције друге државе у грађанском поступку. Због тога у конкретном случају, нема услова за примену Конвенције Уједињених нација о судском имунитету држава и њихове имовине јер предмет тог међународног уговора није право на коришћење имунитета међународне организације као субјекта међународног права.

Из наведених разлога, применом члана 414. у вези са чланом 420. став 6. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**